

NAVODILO ZA DELO:

Preberi v UČ. str. 105 do 106.

Preglej si PPT.

Prepiši si prosojnico št.:

2. - naslov

Napiši, kaj so bile čitalnice in kaj tabori.

Odgovori na vprašanja na 5. prosojnici.

Kaj so zahtevali na taborih?

POLITIČNO DELOVANJE SLOVENCEV V 2. POLOVICI 19. STOLETJA

Pomembna vloga čitalnic in taborov

Po **uvedbi dualizma** - ustavna doba:

- **se je** obnovilo politično življenje med Slovenci,
- pravica ustanavljati društva,
- enakopravnost narodov (jezik).

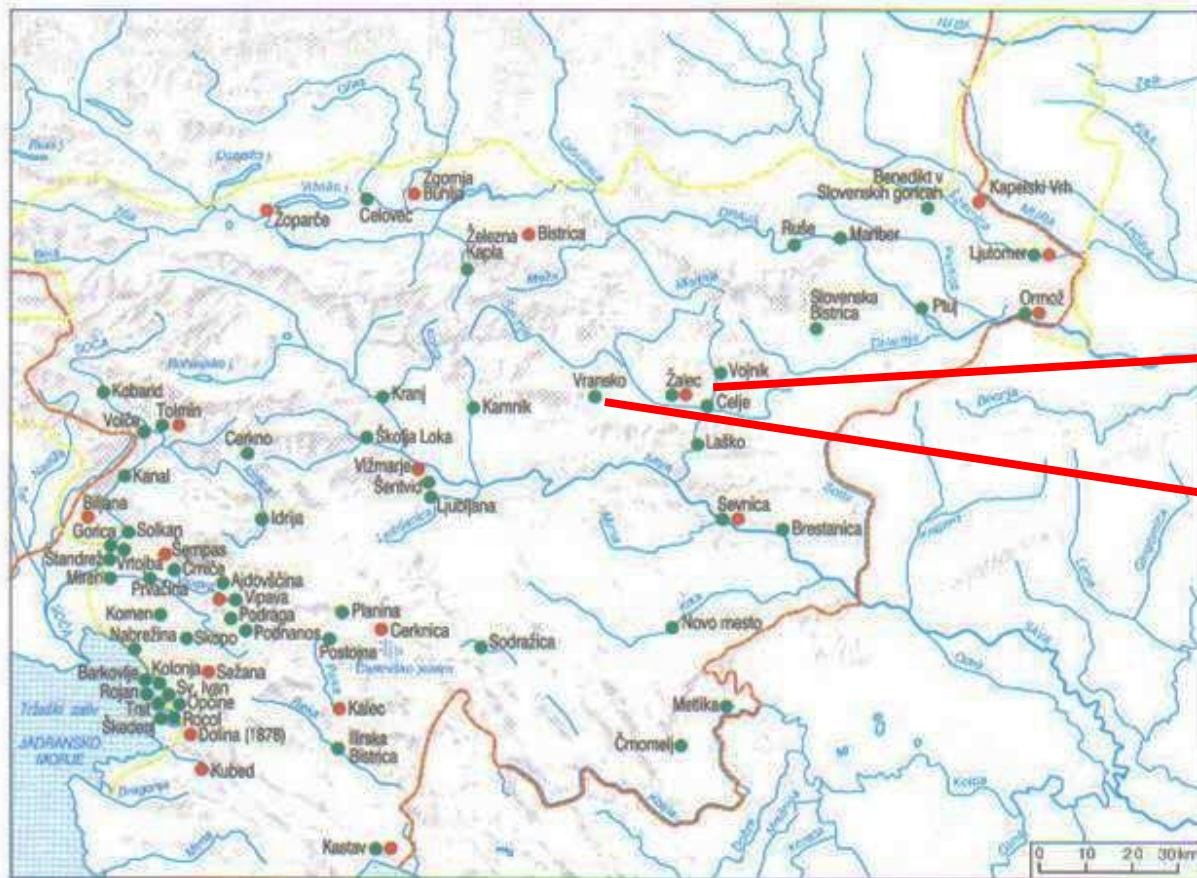
Narodno gibanje (od 60. let 19. stol.) se je postopoma **krepilo**.
Utrjevanje narodne zavesti med Slovenci. Nastajala so:

DRUŠTVA:

Slovenska matica,
Južni sokol,
Dramatično društvo,
Glasbena matica,
Mohorjeva družba

ČITALNICE

TABORI

Δ Čitalnice in tabori
na Slovenskem 1861–71

- čitalnica
- tabor
- slovenska narodnostna meja
- meja po uvedbi dualizma 1867

Zemljevid prikazuje
čitalnice in tabore
na območju
današnje Slovenije.
Kot lahko vidiš je
bila ČITALNICA tudi
na Vranskem, nam
najbližji TABOR je bil
v Žalcu.

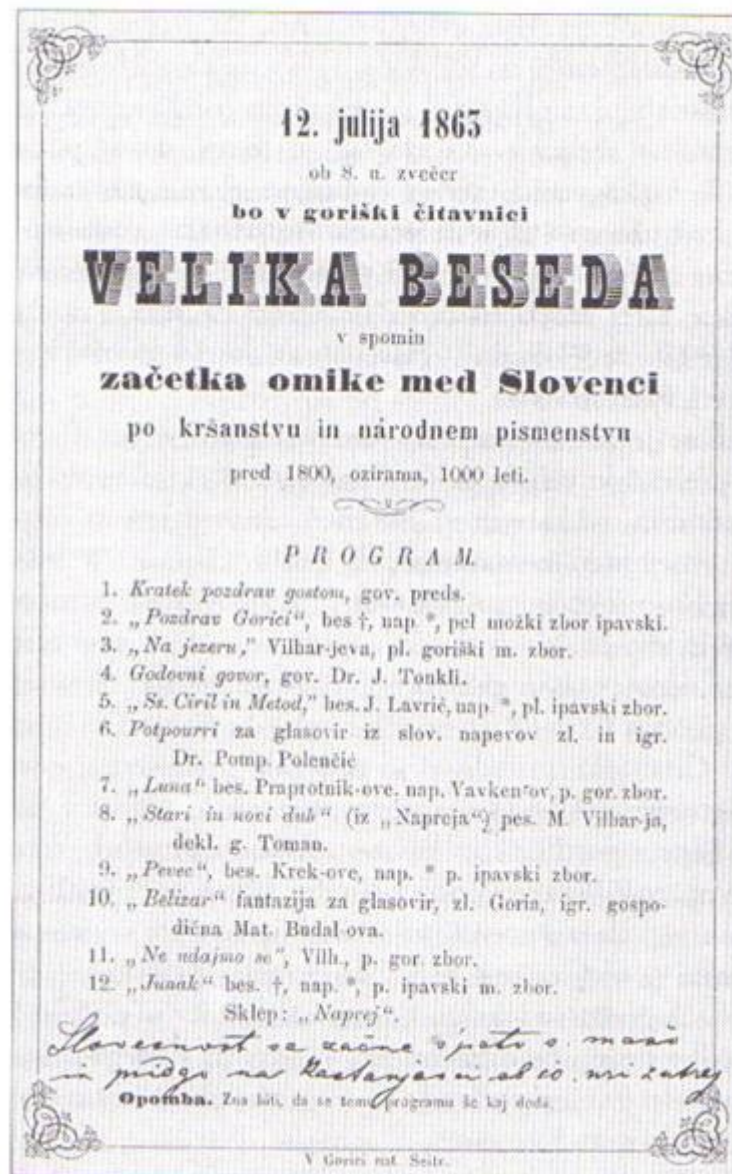
Glej karto in napiši odgovore v zvezek:

1. Ugotovi glavna mesta slovenskih dežel.
2. V kateri deželi je delovalo največ čitalnic?
3. V kateri deželi je bilo organizirano največ taborov?

ČITALNICE

kulturna društva

- nastajale so v mestih in večjih trgih,
- prva je bila leta 1861 v Trstu,
- meščani,
- poglobljena dejavnost: kulturne prireditve - **bésede** z igrami, s petjem, recitacijami, koncerti, predavanji...
- potekale so v slovenskem jeziku,
- delovanje je bilo tudi politično.

Slika prikazuje vabilo na Čitalnico. Prireditve se imenuje BESEDA. Poskusi ugotoviti, kakšen program so pripravili.

TABORI

So velika ljudska zborovanja na prostem

- potekali so ob nedeljah, med letom 1868 in 1871,
- velike množice kmetov in meščanov,
- govorniki so bili slovenski politiki in poslanci v deželnih zborih,
- v govorih so zahtevali uresničitev zahtev programa Zedinjena Slovenija,
- obravnavali so tudi gospodarska, socialna in lokalna vprašanja.

Slika prikazuje plakat, ki vabi na tabor – veliko ljudsko zborovanje na Vižmarje. Lansko leto je bila 150. obletnica tega dogodka.

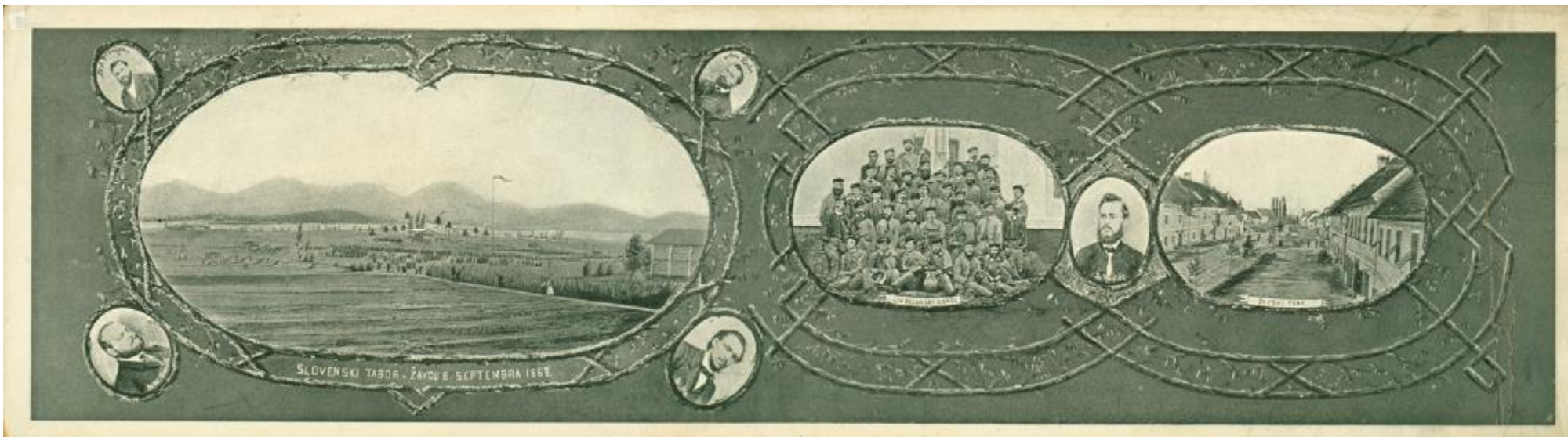
TABORI v letih od 1868 do 1871

- Zborovanja na prostem – **TABORI.**
 - Prvi tabor v Ljutomeru 1868, drugi v **Žalcu**. Zato se tudi imenuje kulturni dom 2. slovenskega tabora. Največji v **Vižmarjih** (30 000 ljudi)
 - 17 taborov na Štajerskem, primorskem, kranjskem, Koroškem.
 - Praznično in slavnostno vzdušje, udeleženci oblečeni v narodne noše, pozdravljali govornike, ki so govorili o slovenskih narodnih, kulturnih in gospodarskih težavah in zahtevah.
- **Glavne zahteve: združena Slovenija, slovenski jezik v šole in urade, socialne in gospodarske zahteve.**

2. slovenski tabor v Žalcu

Uvedba dualistične ureditve leta 1867 je terjala ustavno preureditev, ob kateri se je slovenska politika razcepila. Liberalni mladoslovenci, ki so bili najmočnejši na Štajerskem, so začeli sklicevati množične shode na prostem, ki so jih po češkem zgledu imenovali tabor. Tabori so potekali na območjih, ki so lahko sprejela ogromno število ljudi. Udeležili so se tudi iz Vranskega in Tabora.

- V Žalcu so kot nalašč za množična zbiranja ljudi bili polja in travniki, ki so se vili od Žalca proti Grižam, kar je lepo vidno tudi na razglednici. Na razglednici pa so upodobljeni glavni govorniki na taboru: dr. Josip Vošnjak, dr. Valentin Zarnik, dr. Jakob Ploj, dr. Radoslav Razlag in Ivan Žuža.

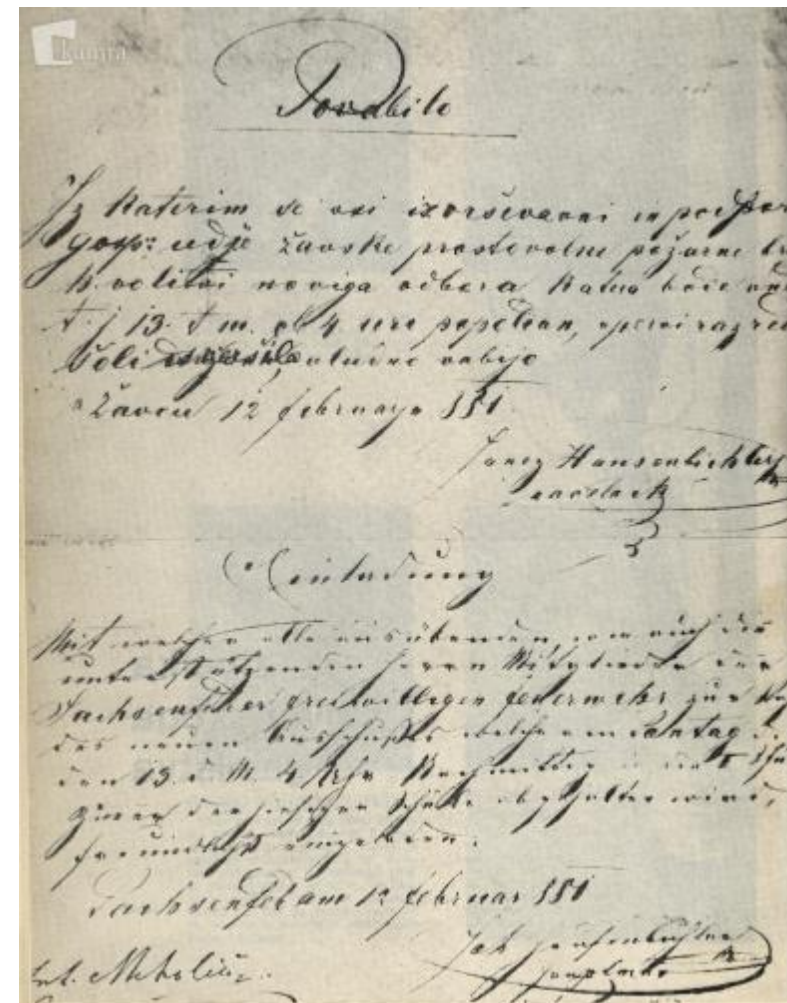

Tako se je v nedeljo, 6. septembra 1868, množica slovenskih rodoljubov z vlakom pripeljala v Celje, od koder so se nato v okrašenih kmečkih vozovih pripeljali v Žalec. Na čelu okrašenih vozov, ki so ljudi pripeljali iz Celja, je jezdilo 12 konjenikov. Med njimi sta bila tudi Josip Širca, poznejši dolgoletni župan, in Rudolf Senica, poznejši žalski posestnik in gostilničar. Ob treh popoldne so se zbrali na travniku posestnika Žuže, ki je navzoče pozdravil s: »**Taborite!**«

Zavzemali so se predvsem za Zedinjeno Slovenijo in uveljavitev slovenskega jezika na vseh področjih. Za žalski tabor so slovenski rodoljubi natisnili oklic, ki je izšel avgusta tudi v Kmetijskih in rokodelskih novicah. Oklic se je končal z besedami: »Pridite iz vseh hiš in iz vseh vasi, posebno celjskega, gornjegrajskega, vranskega, šoštanjkega, laškega, konjiškega in šmarskega okrožja.

Pridite na dan 6. septembra 1868. leta ob treh popoldne v žalski trg k slovenskemu taboru!« Oklic so podpisali: Ivan, Franc in Karel Žuža, Jože Žigan, Janez Hausenbichler in Vincenc Janič iz Žalca ter še mnogi drugi iz celjske okolice.

Zborovališče je bilo dostopno z vseh strani. Za 15.000-glavo množico je bilo prostora več kot dovolj.

Vabilo na volitve.

1. »Kdor koli more, naj pride, nihče naj doma ne ostane, ker zdaj se po pretečenih 1000 letih zbiramo prvič na Slovenskem pod milim nebom, in ta shod je vse drugače bolj imenitna

reč, nego kakršnakoli druga veselica na tem svetu, ker tu za naše naj svetejše, pa najbolj zanemarjene pravice /.../. Pride naj vsak, bodi si kmet, nagornjak ali vincar. Samo če bomo iz vseh stanov izkušeni kaj sklepali in sklenoli, potem bomo kaj dosegli /.../. Na noge torej!«
(vabilo na tabor v Ljutomer, Slovenski narod, avgusta 1868)

• Kakšen pomen so imeli tabori za razvoj slovenske nacionalne zavesti?

